



Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura

**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic

EXPEDIENT DE RECLASSIFICACIÓ  
BCIN-CONJUNT HISTÒRIC DE GERRI DE SAL  
BCIN-MONUMENT HISTÒRIC ESSLÉSIA DE SANTA MARIA  
GERRI DE LA SAL  
BAIX PALLARS (Pallars Sobirà)



Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura  
**Direcció General del Patrimoni Cultural**  
Servei del Patrimoni Arquitectònic

EXPEDIENT DE RECLASSIFICACIÓ  
BCIN-CONJUNT HISTÒRIC DE GERRI DE SAL  
BCIN-MONUMENT HISTÒRIC ESGLÉSIA DE SANTA MARIA  
GERRI DE LA SAL  
BAIX PALLARS (Pallars Sobirà)



Informe-proposta de la Direcció General del Patrimoni Cultural sobre la conveniència de reclassificació i delimitació del paratge pintoresc de Gerri de la Sal en BCIN-Conjunt històric de la població de Gerri de la Sal i en BCIN-monument històric de l'església de Santa Maria de Gerri, municipi de Baix Pallars.

## 1. Antecedents

La població de Gerri de la Sal, amb l'església de Santa Maria, al municipi de Baix Pallars (Pallars Sobirà), fou declarada paratge pintoresc per Decret de 9.07.1970 publicat al BOE de 24.07.1970.

La disposició addicional cinquena de la llei 9/1993, de 30 de setembre, del patrimoni cultural català, estableix:

" La declaració de paratges pintorescos incoada o acordada de conformitat amb el procediment regulat per la Llei de l'Estat del 13 de maig de 1933, de defensa, conservació i acreixement del patrimoni històric-artístic nacional, ha d'ésser reclassificada en el termini de tres anys a favor d'alguna de les figures de protecció establertes per l'article 7 de la Llei present o per la legislació sobre espais naturals. Si transcorre aquest termini i no s'ha procedit a la reclassificació, s'entén que la declaració ha caducat".

## 2. Exposició de motius

A la població de Gerri de la Sal destaquen dos elements importants:

- El nucli pròpiament dit de Gerri de la Sal
- L'església de Santa Maria de Gerri

2.1 .- La vila de Gerri de la Sal, situada, a uns 600 m d'alçària, constitueix un clar exemple d'implantació humana que segueix escrupolosament els dictats de la natura que l'envolta. Recolzades sobre l'estret marge que deixa la Noguera Pallaresa, les seves construccions han crescut entre el riu i la muntanya, tot formant una llarga cinta de cases, de traçat Nord-Sud, amb edificis superposats i esglaonats a causa de les característiques físiques del terreny. La banda no edificada al costat del riu li dóna un atractiu afegit com és el de constituir un esplèndid mirador cap a l'espai obert que envolta el poble. El repertori de solucions constructives, determinat per les possibilitats que ofereixen els materials utilitzats (bàsicament els arrebossats, la fusta i la teula àrab), dóna lloc a una tipologia tradicional que al llarg del temps ha quedat consolidada com a integrant del paisatge.



El creixement i desenvolupament de Gerri de la Sal ha estat estretament lligat des de l'alta edat mitjana a la presència del monestir de Santa Maria.

**2.2 .- L'antic monestir de Santa Maria**, bastit en l'emplaçament d'un d'anterior d'època visigòtica, adquirí entre els segles X i XIV una gran importància.

L'actual església, que recull diverses etapes constructives, és un edifici exempt que s'insereix en el paisatge d'una manera autònoma. En la seva part romànica és de forma clàssica i d'organització, tant tipològica com de formalització externa, perfectament lligada al que l'ortodòxia estilística denomina romànic culte d'influència llombarda.

Les tres naus estan encapçalades per tres absis que a l'exterior resten amagats per ampliacions del monestir fetes el segle XVII, si bé aquestes construccions contribueixen a allargar les proporcions horitzontals de l'edifici.

La façana va precedida per un atri i està coronada per una potent espadanya de tres pisos. Entre els segles XVI i XVII es van afegir sobre els murs laterals unes filades d'arcades de pedra no carejada amb teulats al voltant.

A banda del seu interès arquitectònic, és notable la seva importància històrica, ja que es tracta del testimoni d'un període de puixança eclesiàstica que va tenir una forta incidència en la societat i en l'economia de l'època.

### 3. Reclassificació i delimitació

Per totes aquestes consideracions i atès el valor històric, arquitectònic, tipològic, cultural i social dels elements esmentats, que configuren els trets essencials del Paratge pintoresc, aquesta Direcció General creu convenient proposar, d'acord amb la llei 9/1993 del patrimoni cultural català, la seva **reclassificació i delimitació**:

**3.1 . Reclassificació** mitjançant la declaració de la vila de Gerri de la Sal com a Bé cultural d'interès nacional en la categoria de conjunt històric. La delimitació del conjunt inclou el nucli urbà antic, homogeni i consolidat, aixecat al llarg dels camins d'accés a la població.

**3.2 . Reclassificació** mitjançant la declaració de l'església de Santa Maria de Gerri com a BCIN en la categoria de monument històric. La delimitació del monument inclou l'església, amb les seves pertinences i accessoris, el cementiri, les restes de l'antic monestir i el subsòl.

La necessitat de portar a terme la reclassificació i delimitació dels esmentats elements obeeix a l'interès de preservar per al futur tots els valors arquitectònics, urbanístics, històrics, culturals, socials i ambientals que configuren la particular personalitat que es dona en aquest indret i que formen part de la història i de la cultura del país.



#### 4. Entorn de protecció

L'indissoluble lligam configurat al llarg del temps, dels elements objecte del present informe, entre ells i en relació amb el paisatge circumdant, fa que a l'hora de considerar la protecció del bé s'hagi de tenir en compte la preservació i la integració del seu entorn ambiental.

Atès que la llei 9/1993, en el seu article 11.1.b) estableix l'opció de delimitar l'entorn necessari per a la protecció adequada del bé, constituït per l'espai que li dona suport ambiental, i atesa la conveniència de fer-ne ús per tal de potenciar la protecció integral dels béns objecte d'aquest informe, se'n defineixen les àrees delimitades com a entorn de protecció.

La delimitació de l'entorn de protecció, justificada per l'interès social de permetre una correcta visualització dels béns i de conservar un equilibri harmònic amb el paisatge que els envolta, consta grafiada en el plànol referenciat a continuació i que forma part de l'expedient.

Ordre de prelación: en cas de contradicció preval la referència gràfica a qualsevol altra.

L'entorn de protecció del conjunt històric de Gerri de la Sal consta grafiat al plànol núm. 0 del present expedient i suposa un àmbit tancat per una línia imaginària la descripció de la qual és la següent: En el marge esquerre del riu inicia l'itinerari en el pont romànic i continua pel camí vell d'Enseu fins a trobar el barranc del mateix nom, el qual ressegueix, fins a l'encreuament amb la carretera que condueix a aquest poble.

Des d'aquest punt la línia s'enlaira en sentit sud-est fins a trobar un petit turó del Serrat de Corrotes situat a la cota 700. Des d'aquí segueix cap al sud uns 80 m fins a trobar l'esclatxa formada per un enfonsament del terreny que condueix fins al riu i el creua pel seu punt d'inflexió.

En el marge dret, l'entorn de protecció abasta l'espai ocupat per les salines i els espais intercalats que, sense ser-ho o trobant-se en clar estat d'enrunament, estan ubicats dintre de l'àrea compresa entre el conjunt històric i el riu en sentit de ponent a llevant.

La línia que defineix l'entorn de protecció per la banda de ponent té el seu origen en el punt situat en la intersecció de la carretera i el camí lateral de l'edificació anomenada "Casilla", el qual pren fins a trobar la carretera de Peramea, l'eix de la qual condueix fins a la rampa d'accés a l'edificació de la C T N E que queda inclosa dintre del límit. A partir d'aquí fa un recorregut envoltant a 10 m de l'edificació existent fins a trobar la prolongació del carrer de la Llau; des d'aquí traça una perpendicular a l'eix de direcció nord-sud fins a trobar la cota 628, corba de nivell que manté fins a topiar amb l'antic camí a Peramea, seguint l'eix del qual descendeix a la cota 620, nivell que manté fins a trobar el punt d'intersecció amb la línia paral·lela a la carretera situada a 150 m de distància, línia que en arribar a la barrancada situada a l'extrem sud del poble continua pel seu traçat fins a arribar a la





Patrimoni Arquitectònic

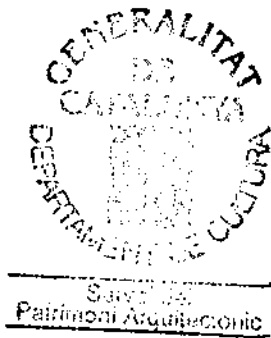
carretera, punt d'enllaç amb l'altre extrem de l'entorn de protecció.

Quant a l'església de Santa Maria, no es considera necessari establir un entorn de protecció específic, ja que forma part de l'àmbit de l'entorn de protecció del conjunt històric de Gerri de la Sal.

Josep M. Huguet i Reverter  
Director General del Patrimoni Cultural

Barcelona, 7 de març de 1995  
CG/cl





### 3.c. Normativa

#### 3.c.1 Marc legal

- Llei 9/1993, de 30 de setembre, del Patrimoni Cultural Català.  
DOGC de 11-10-93
  
- Sentència del Tribunal Constitucional 17/1991, de 31 de gener, en recurs d'inconstitucionalitat promogut per la Generalitat de Catalunya contra determinats preceptes de la Llei 16/1985.  
BOE de 25-02-91
  
- Decret 15/1990, de 9 de gener, sobre les Comissions del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura.  
DOGC de 31-01-90
  
- Decret 267/1991, de 25 de novembre, sobre la declaració dels béns d'interès cultural i l'inventari del patrimoni cultural moble de Catalunya.  
DOGC de 20-12-91
  
- Decret 102/1994, de 3 de maig, sobre la composició i el funcionament del Consell Assessor del Patrimoni Cultural Català.  
DOGC de 11-05-94
  
- Decret 138/1994, de 30 de maig, pel qual s'adeqüen a la Llei 30/1992, de 26 de novembre, els procediments de la competència del Departament de Cultura.  
DOGC de 01-07-94



Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura  
**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic



Servei del  
Patrimoni Arquitectònic

## Conjunt Històric de Gerri de la Sal

### Documentació fotogràfica

Fotografies en blanc i negre 1985

Fotografies en color 1992



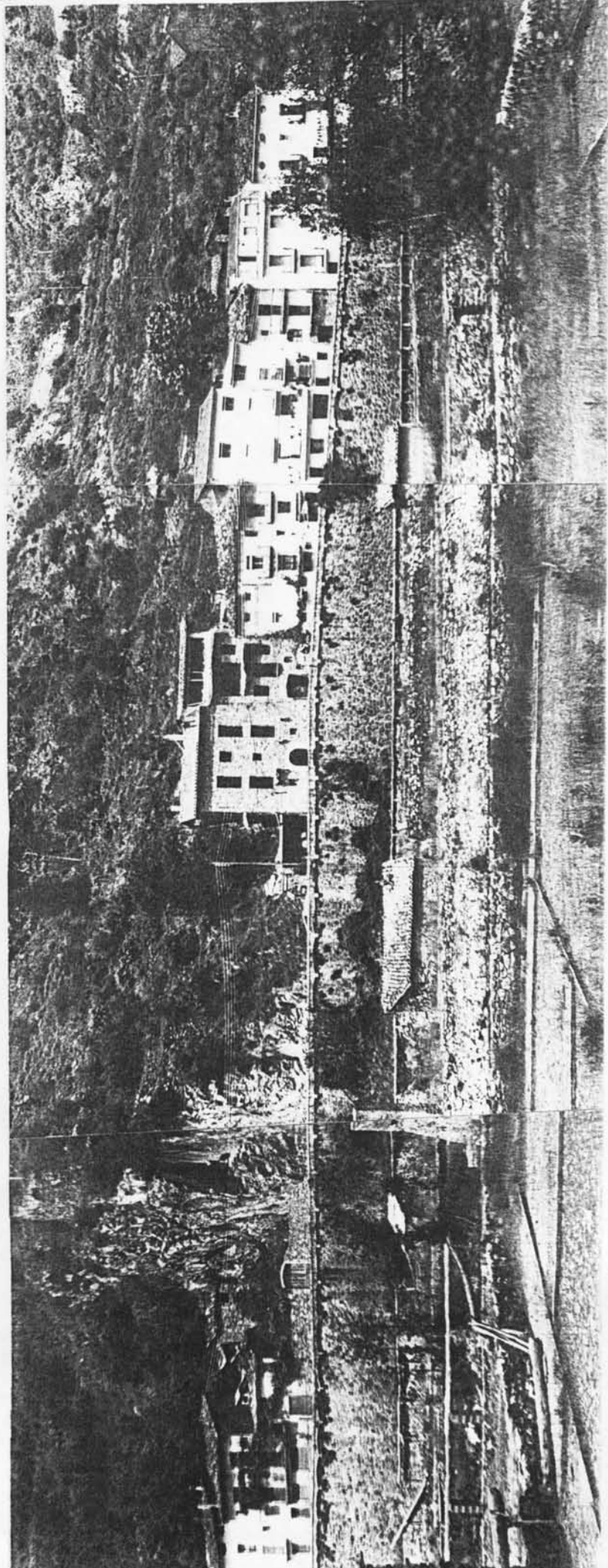


Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura

**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic

GENERALITAT DE CATALUNYA  
1978

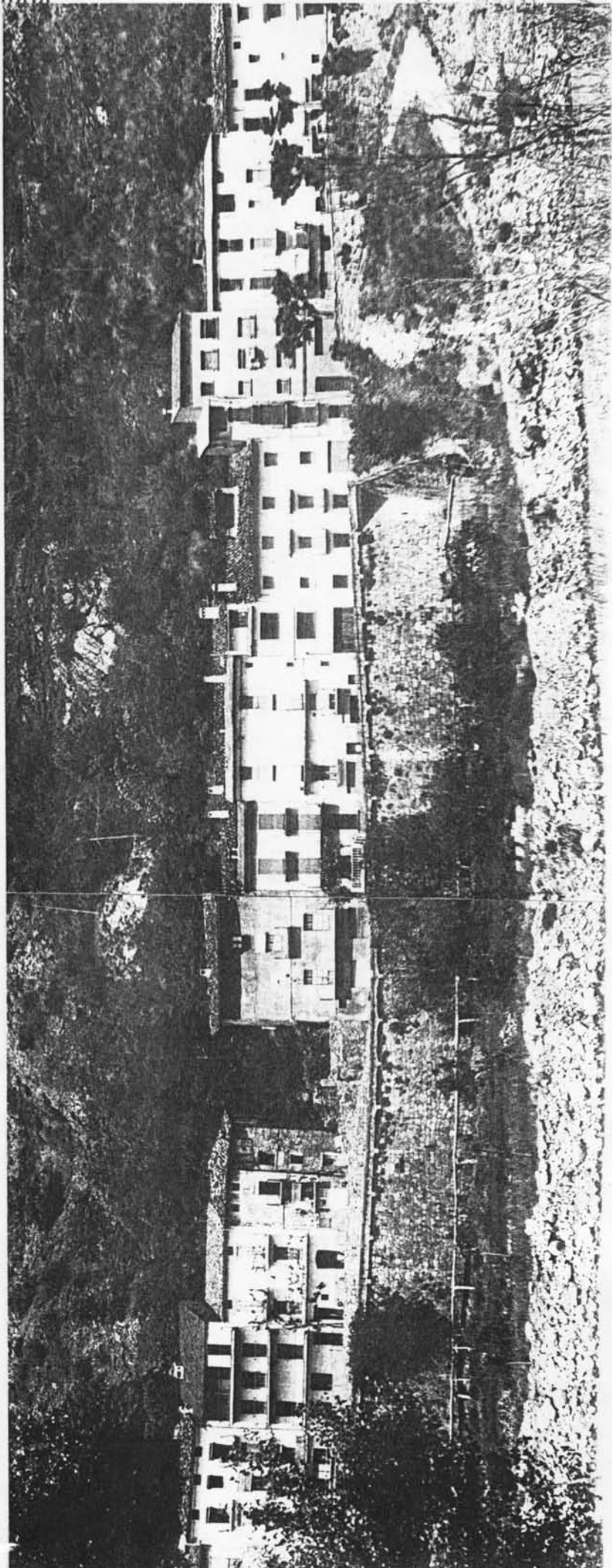




Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura  
**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic

GENERALITAT  
DE  
CATALUNYA



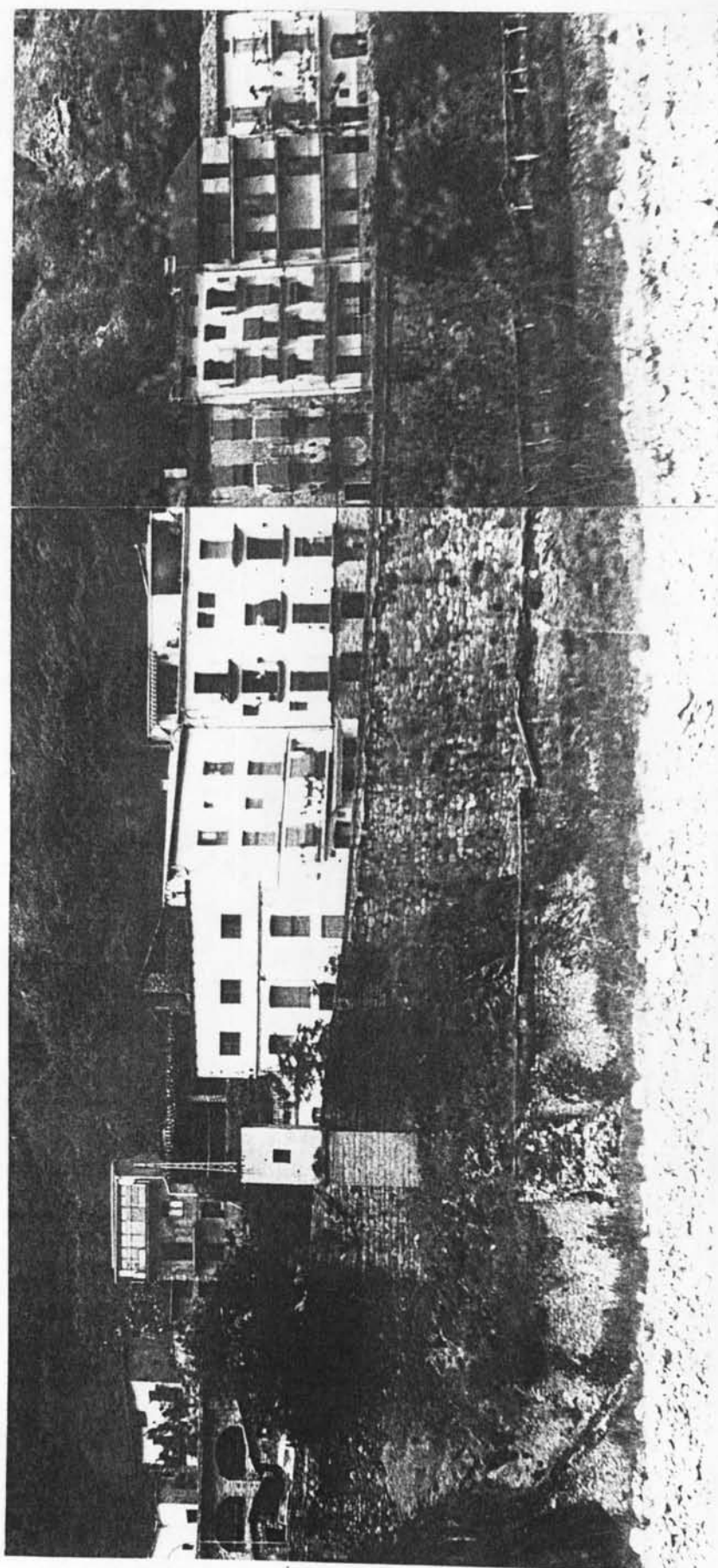


Generalitat de Catalunya

Departament de Cultura

**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic





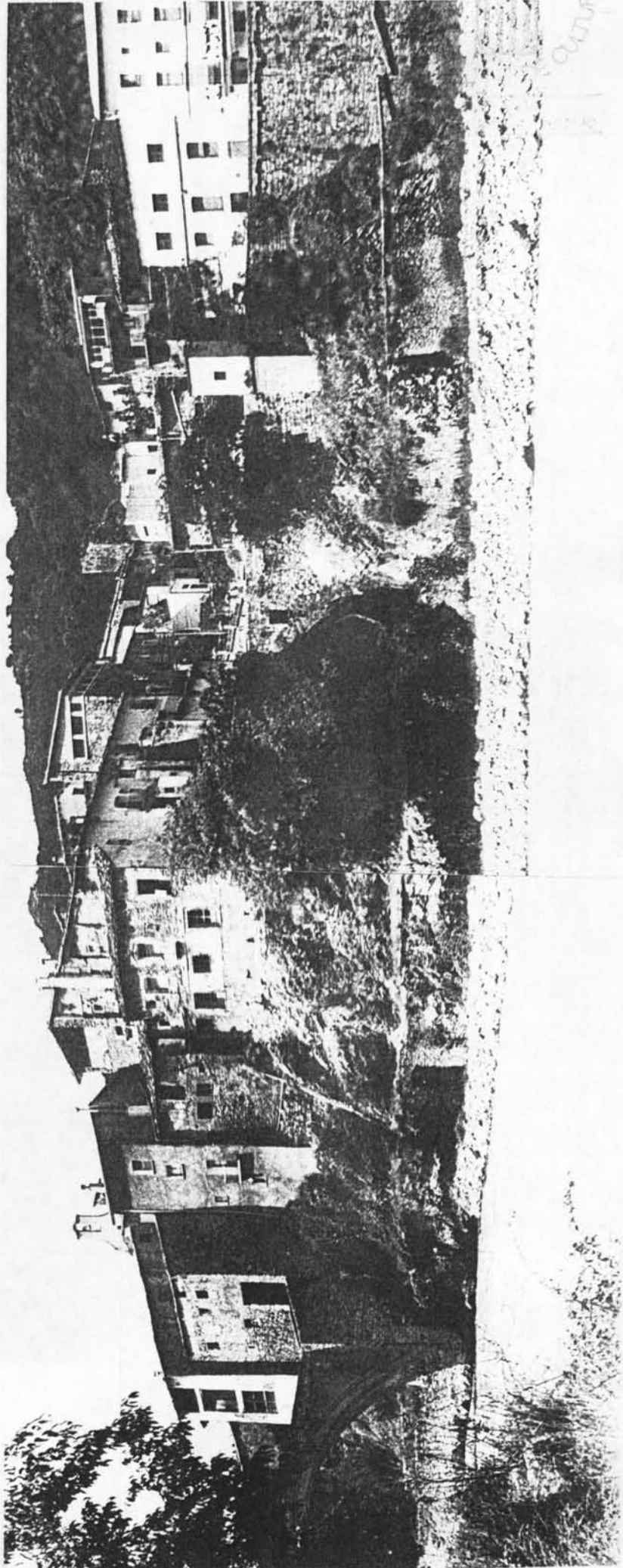


Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura

**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic

GENERALITAT  
DE  
CATALUNYA  
DEPARTAMENT DE CULTURA

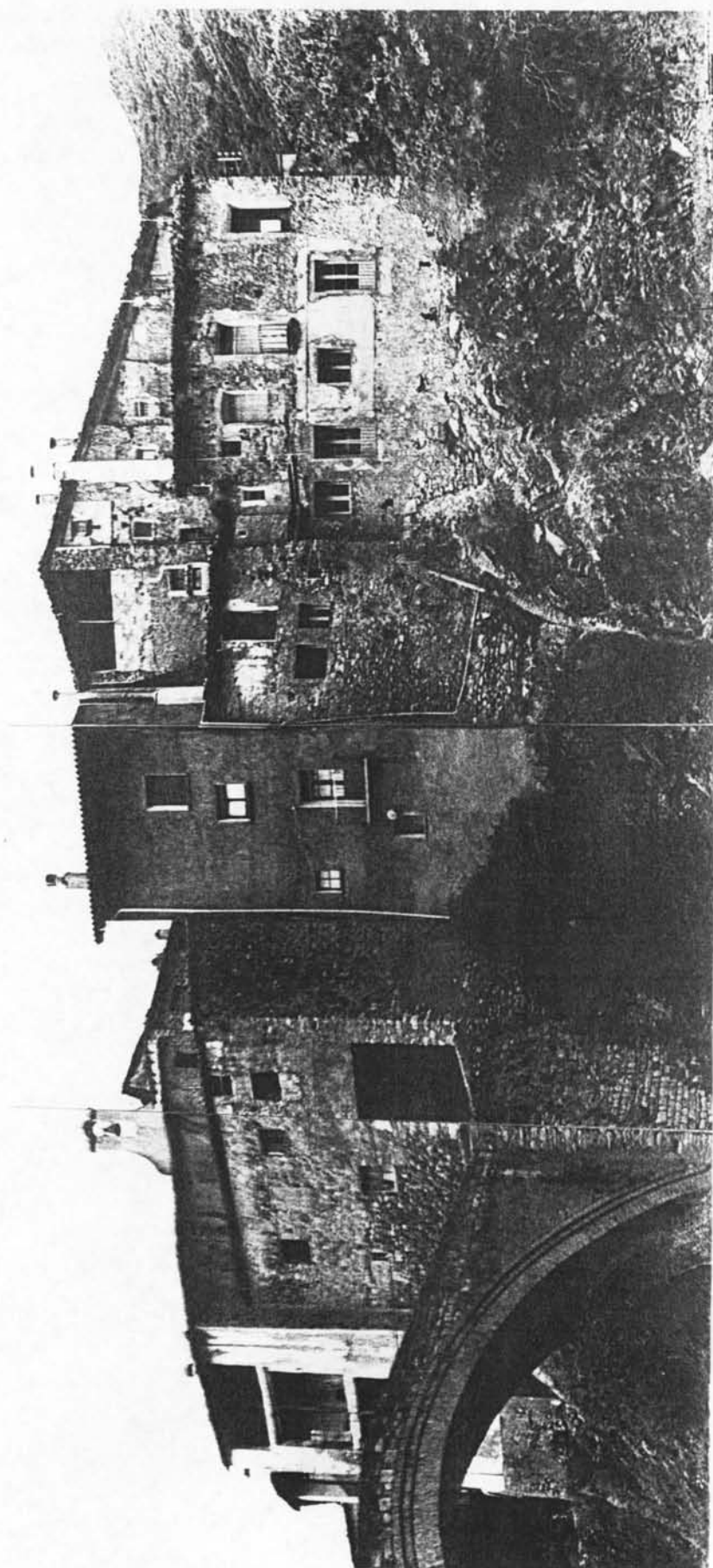




Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura

**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic



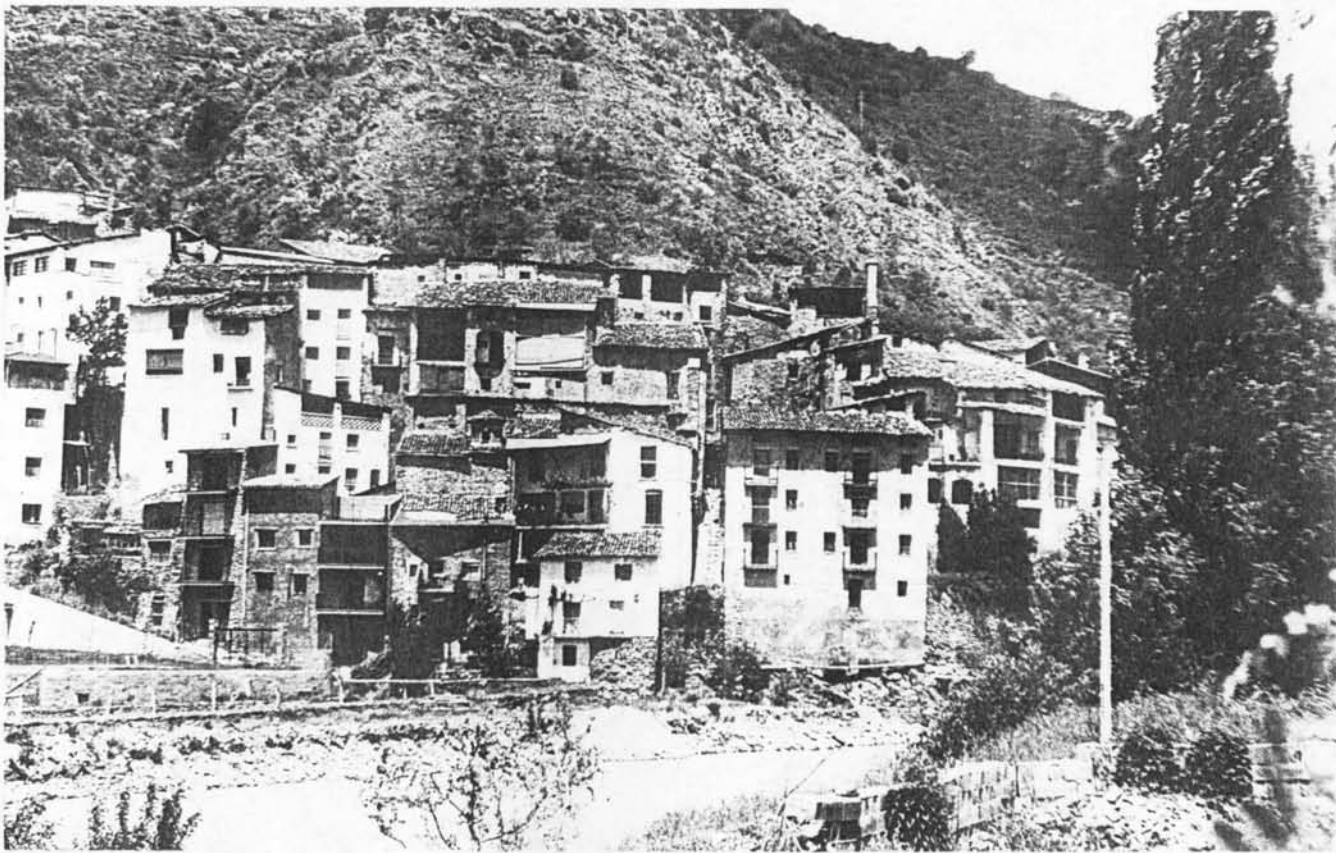


Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura  
**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic



Servei del  
Patrimoni Arquitectònic



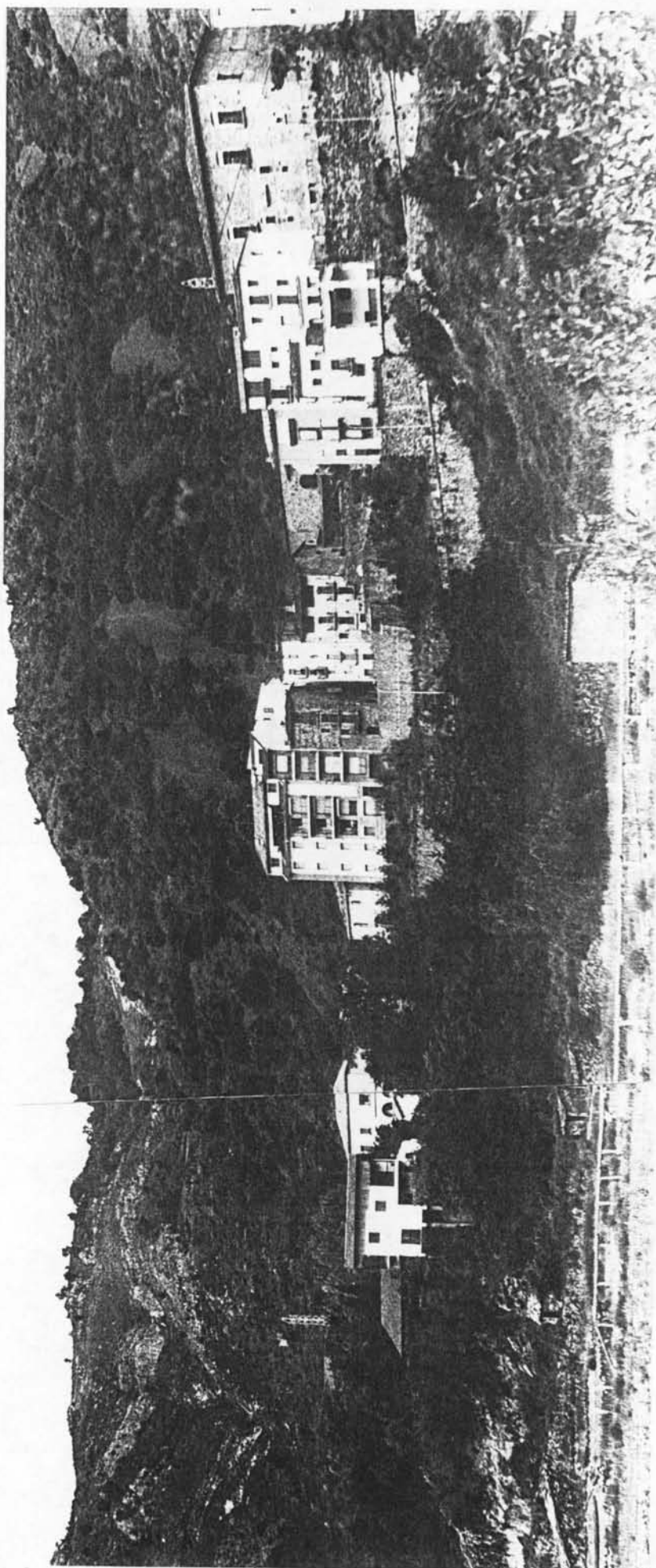




Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura

**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic



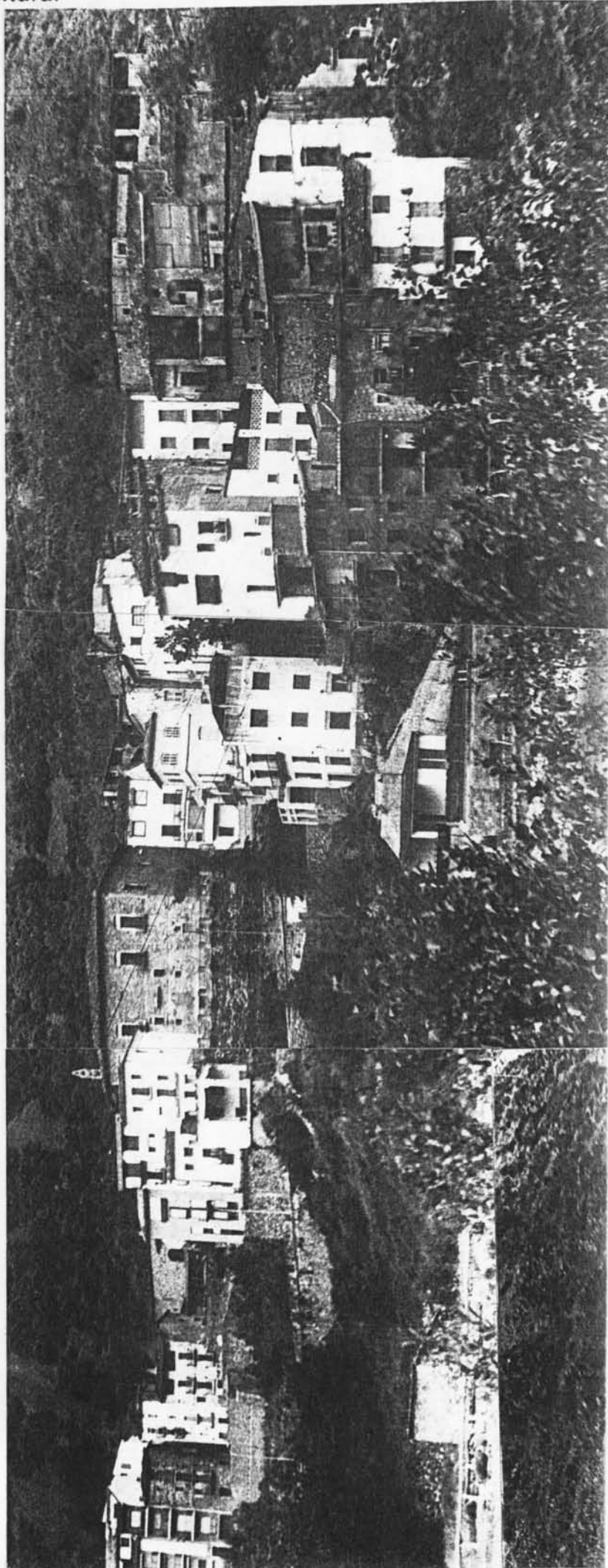


Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura

**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic

GENERALITAT  
DE CATALUNYA

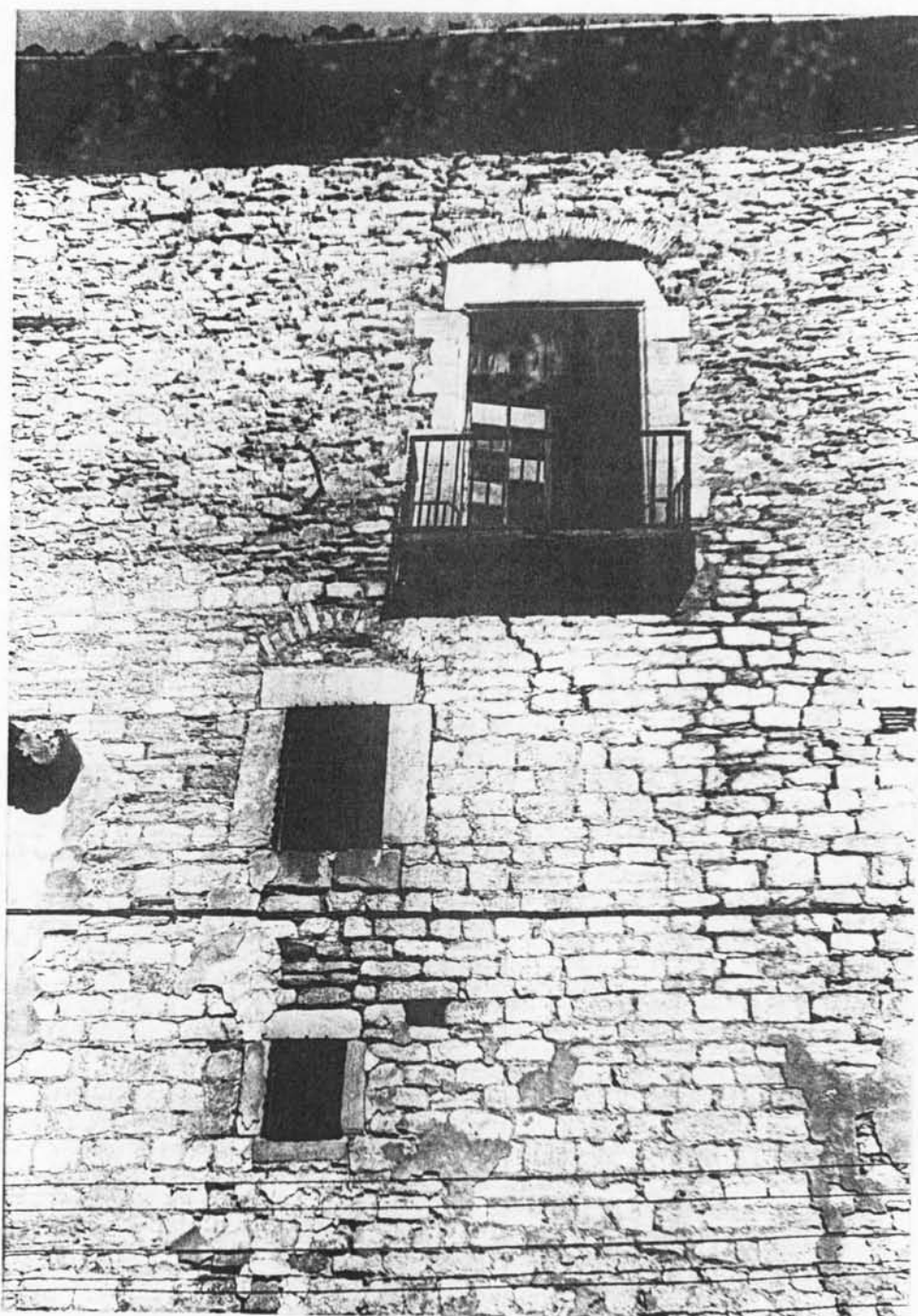






Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura  
**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic





Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura

**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic



Servei del  
Patrimoni Arquitectònic





Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura  
**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic



Servei del  
Patrimoni Arquitectònic





Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura  
**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic







Servei del Patrimoni Arquitectònic











Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura

**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic







Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura

**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic





Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura

**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic



Servei del  
Patrimoni Arquitectònic







Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura

**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic





Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura

**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic







Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura

**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic





Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura  
**Direcció General del Patrimoni Cultural**  
Servei del Patrimoni Arquitectònic



**Monument Històric de l'església de Santa Maria de Gerri**

Documentació fotogràfica

Fotografies en color 1992





Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura  
**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic







Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura  
**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic







Generalitat de Catalunya  
Departament de Cultura  
**Direcció General del Patrimoni Cultural**

Servei del Patrimoni Arquitectònic







Servei del Patrimoni Arquitectònic





